

Sygn. akt III AUa 529/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 grudnia 2021 r.

*Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:*

Przewodniczący: Sędzia SA Dorota Szarek

po rozpoznaniu w dniu 16 grudnia 2021 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy W. C.

*przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.
o rentę socjalną*

*na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział
w W.*

*od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych*

z dnia 23 lutego 2021 r. sygn. akt VII U 1124/20

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten tylko sposób, że przyznaje W. C. prawo do renty socjalnej na dalszy okres od dnia 1 sierpnia 2020 r. do dnia 30 kwietnia 2023 r.;

II. oddala apelację w pozostałej części;

I. odstępuje od obciążania W. C. kosztami zastępstwa prawnego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. w postępowaniu apelacyjnym.

Dorota Szarek

Sygn. akt III AUa 529/21

UZASADNIENIE

W. C. 3 sierpnia 2020 r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z 13 lipca 2020 r., znak: (...).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 23 lutego 2021 r. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z 13 lipca 2020 r. w ten sposób, że przyznał odwołującemu się W. C. prawo do renty socjalnej na okres od 1 maja 2020 r. do 30 kwietnia 2023 r.

Powyższy wyrok Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych.

W. C. ukończył gimnazjum. Nie posiada wyuczonego zawodu. W okresie nauki szkolnej przez około 5 lat przyjmował środki psychoaktywne. W 2010 r. rozpoznano u niego urojenia i omamy słuchowe oraz formalne zaburzenia myślenia. W dokumentacji medycznej do 2017 r. opisywano względną remisję objawową. Od tego czasu odwołujący się był leczony

i rehabilitowany i miał przyznane prawo do renty socjalnej od 1 października 2017 r. do 30 kwietnia 2020 r. na mocy wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 2 sierpnia 2018 r., sygn. akt VII U 395/18.

Odwołujący się złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. 13 marca 2020 r. wnioski o ponowne ustalenie prawa do świadczenia.

W toku postępowania wyjaśniającego odwołujący się został skierowany do lekarza orzecznika ZUS, który uznał, że nie jest on całkowicie niezdolny do pracy. Wobec sprzeciwu odwołującego się komisja lekarska ZUS również stwierdziła, że nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy. W tych okolicznościach organ rentowy zaskarżoną decyzją z 13 lipca 2020 r. odmówił odwołującemu się prawa do renty socjalnej.

Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego lekarza psychiatry celem ustalenia, czy odwołujący się jest całkowicie niezdolny do pracy zarobkowej, czy jest to niezdolność trwała czy okresowa, a jeżeli okresowa, to na jaki okres oraz, czy naruszenie sprawności organizmu powstało: przed ukończeniem 18-tego roku życia, w trakcie nauki w szkole wyższej przed ukończeniem 25-tego roku życia bądź w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

W opinii biegły wskazał, że aktualnie w zakresie psychiatrycznym u odwołującego się rozpoznano schizofrenię paranoidalną, zaburzone funkcjonowanie społeczne, obniżony nastrój z pesymistyczną oceną siebie i sytuacji oraz uzależnienie mieszane. Odwołujący się mieszka sam. Otrzymuje pomoc finansową od swoich dziadków. Ostatnio podjął pracę na stanowisku sprzątacza, z której zrezygnował ze względu na konieczność hospitalizacji. Obecnie otrzymuje zasiłek z (...) i leczy się regularnie w Poradni Zdrowia Psychicznego i był parokrotnie hospitalizowany. Na co dzień przyjmuje leki takie, jak: olanzapina, amisulprid, walproinian sodu oraz noctis. Od 2017 r. utrzymują się u niego urojeniowe interpretacje ksozne z lękiem i niepokojem, które zaburzają jego funkcjonowanie społeczne. Jednocześnie nastąpiło pogłębienie wycofania społecznego, co spowodowało konieczność kolejnych modyfikacji farmakoterapii. Mając na uwadze powyższe biegły uznał, że u odwołującego się występuje nadal całkowita niezdolność do pracy na okres od 1 maja 2020 r. do 30 kwietnia 2023 r., która powstała w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym w czasie nauki w szkole przed ukończeniem 18-tego roku życia.

Powyższy stan faktyczny Sąd pierwszej instancji ustalił w oparciu o dokumentację ubezpieczeniową oraz medyczną zawartą w aktach sądowych oraz aktach rentowych odwołującego się, a także w oparciu o dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii. Zgromadzony materiał dowodowy oraz jego zgodność z rzeczywistym stanem rzeczy nie budziła zastrzeżeń, w związku z tym Sąd uznał go za pełnowartościowy materiał dowodowy. Sąd Okręgowy jako kluczową dla rozstrzygnięcia sprawy uznał opinię powołanego biegłego sądowego, bowiem dowód ten pozwolił na dokładne określenie zakresu dysfunkcji jakie występują w stanie zdrowia odwołującego się. Uzyskane w ten sposób wiadomości specjalne Sąd uwzględnił w całości, ponieważ opinia wydana została w oparciu o obiektywne wyniki badań odwołującego się. Biegły przekonująco wskazał, że od 2017 r. stan zdrowia odwołującego się nie uległ znaczącej poprawie. Urojenia i lęki, które występują od kilku lat u odwołującego się zaburzają wykonywanie przez niego podstawowych czynności życia codziennego. Rozpoznana choroba psychiczna uniemożliwia mu prawidłowe funkcjonowanie i powoduje konieczność dalszego leczenia.

Organ rentowy w zarzutach do opinii biegłego sądowego psychiatry wskazał, że biegły formalnie nie potwierdził stanu psychicznego odwołującego się, który uzasadniałby orzeczenie całkowitej jego niezdolności do pracy. Zdaniem organu brak jest również dokumentacji potwierdzającej zły stan psychiczny odwołującego się, bowiem ostatnia hospitalizacja odbyła się we wrześniu 2019 r., a wizyta w Poradni Zdrowia Psychicznego była w marcu 2020 r. W związku z tym organ rentowy wniósł o powołanie innego biegłego sądowego psychiatry. Sąd pierwszej instancji uznał te zarzuty

za nieuzasadnione i nie dające podstaw do powołania w sprawie innych biegłych ww. specjalności. Opinia wydana przez powołanego biegłego dokładnie diagnozuje stan zdrowia odwołującego się, a zgłoszone zastrzeżenia przez członka Komisji Lekarskiej ZUS będącego lekarzem o innej specjalności medycznej stanowią de facto luźną polemikę. Organ rentowy również nie wykazał w sposób dostateczny dlaczego wydana opinia miałaby być wykonana w sposób nieprawidłowy. Nie jest prawdą, że odwołujący się odbył ostatnią wizytę w Poradni Zdrowia Psychicznego w marcu 2020 r. Organ rentowy nie zauważył, że odwołujący się przed badaniem przez biegłego sądowego z zakresu psychiatrii przedstawił aktualną dokumentację medyczną z której wynika, że odbył wizyty w (...) Poradni Zdrowia Psychicznego w maju, lipcu, wrześniu, październiku i w grudniu 2020 r. Lekarze prowadzący nadal diagnozowali u niego schizofrenię paranoidalną oraz zalecali przyjmowanie leków. W tej materii stan zdrowia odwołującego się nie uległ poprawie. Zatem opinia biegłego sądowego koreluje z dokumentacją medyczną przedstawioną w sprawie i dlatego zastrzeżenia zgłoszone przez organ rentowy nie zasługiwały na uwzględnienie. Z tych powodów Sąd pominął wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego z zakresu psychiatrii.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie zasługiwało na uwzględnienie .

Zgodnie z art. 4 ust. 1-3 ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1300), renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu u naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18-tego roku życia;
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25 roku życia;
- 3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Osobie, która spełnia warunki określone w ust. 1, przysługuje:

- 1) renta socjalna stała - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest trwała;
- 2) renta socjalna okresowa - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest okresowa.

Renta socjalna okresowa przysługuje przez okres wskazany w decyzji jednostki organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W myśl art. 5 ustawy o rencie socjalnej, ustalenia całkowitej niezdolności do pracy dokonuje Lekarz orzecznik Zakładu na zasadach i w trybie określonych w ustawie z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 53 z późn. zm.).

Sąd Okręgowy wskazał, że w świetle art. 12 ustawy o emeryturach i rentach, niezdolność do pracy jest kategorią ubezpieczenia społecznego, która łączy się z całkowitą lub częściową utratą zdolności do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu bez rokowania jej odzyskania po przekwalifikowaniu.

W rozumieniu art. 13 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, przy ocenie stopnia i trwałości tej niezdolności oraz rokowania co do jej odzyskania uwzględnia się zarówno stopień naruszenia sprawności organizmu, możliwość przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, jak i możliwość wykonywania pracy dotychczasowej lub podjęcia innej oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne ubezpieczonego. Prawo do świadczenia w postaci renty socjalnej przysługuje zatem w wypadku wypełnienia przesłanek z art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, w szczególności u osoby wnioskującej musi istnieć całkowita niezdolność do pracy ustalana w trybie przepisów ustawy o emeryturach i rentach.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że w niniejszej sprawie jedyną kwestią sporną było ustalenie, czy ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy i czy niezdolność ta powstała: przed ukończeniem 18-tego roku życia; w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25-tego roku życia; w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. Natomiast pozostałe przesłanki związane z prawem do świadczenia nie stanowiły przedmiotu sporu między stronami.

W rozpatrywanej sprawie Sąd Okręgowy uznał, że odwołujący się jest całkowicie niezdolny do pracy w okresie od 1 maja 2020 r. do 30 kwietnia 2023 r.,

a niezdolność ta powstała w związku z naruszeniem sprawności organizmu, które powstało w czasie nauki w szkole przed ukończeniem 18-tego roku życia. Takie wnioski zostały wyprowadzone przez biegłego sądowego psychiatrę, które Sąd uznał za własne. Argumentacja organu rentowego wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego psychiatry była w ocenie Sądu pierwszej instancji lakoniczna i niewystarczająca.

W szczególności za wadliwy uznał zarzut ZUS, że dokumentacja medyczna zgromadzona w sprawie nie uzasadnia przyjęcia, że odwołujący się jest całkowicie niezdolny do pracy. Jak bowiem zostało wskazane, w aktach sprawy znajduje się dokumentacja potwierdzająca kontynuację leczenia psychiatrycznego przez odwołującego się w 2020 r. (wizyty w maju, lipcu, wrześniu, październiku i w grudniu). Zdaniem Sądu pierwszej instancji organ rentowy nie wykazał dostatecznie, że w świetle zgromadzonego materiału dowodowego możliwa jest inna ocena stanu zdrowia odwołującego się niż wynikająca z opinii biegłego. Przy tym naczelne zarzuty co do opinii biegłych organ rentowy wywiódł opierając się na stanowisku wyrażonym przez Członka Komisji Lekarskiej ZUS, lek. md. E. T., która nie jest specjalistą z zakresu psychiatrii.

Sąd Okręgowy wskazał, że z orzecznictwa dotyczącego możliwości dopuszczenia dowodu z dodatkowej opinii tych samych lub innych biegłych wynika, że jeżeli opinia biegłego jest jednoznaczna i tak przekonująca, że Sąd określoną okoliczność uznaje za wyjaśnioną, to nie ma obowiązku dopuszczania dowodu z dalszej opinii biegłych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1974 r., II CR 638/74). Dowód z opinii biegłego ma szczególny charakter, a mianowicie korzysta się z niego w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych. Do dowodów tych nie mają więc zastosowania wszystkie zasady o prowadzeniu dowodów, a w szczególności art. 217 § 1 k.p.c., który stanowi, że strona może aż do zamknięcia rozprawy przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej. W konsekwencji nie można przyjąć, że Sąd obowiązany jest dopuścić dowód z opinii kolejnych biegłych, czy też z opinii instytutu w każdym wypadku, gdy opinia złożona jest niekorzystna dla strony. W świetle art. 286 k.p.c., sąd ma obowiązek dopuszczenia dowodu z dalszych biegłych lub z opinii instytutu, gdy zachodzi taka potrzeba, a więc wówczas, gdy opinia złożona już do sprawy zawiera istotne braki, czy nie wyjaśnia istotnych okoliczności. W niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji nie znalazł podstaw dla kontynuowania postępowania dowodowego.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że termin od którego uznał za zasadne przyznanie odwołującemu się prawa do renty socjalnej wynika z dyspozycji art. 15 ustawy o rencie socjalnej w związku z art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, w myśl których świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania do nich prawa, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2. Co prawda odwołujący się złożył przedmiotowy wniosek 13 marca 2020 r., lecz był uprawniony do świadczenia do 30 kwietnia 2020 r. Zatem Sąd Okręgowy przyznał mu prawo do renty socjalnej od dnia następnego, a więc od 1 maja 2020 r. na okres do 30 kwietnia 2023 r. zgodnie z treścią opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii. Dlatego Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

Od powyższego wyroku apelację wniósł organ rentowy. Zaskarżając wyrok w całości zarzucił Sądowi Okręgowemu:

1. naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na wynik sprawy tj. art 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zgromadzonych

w sprawie dowodów, w wyniku czego Sąd dał wiarę wyłącznie opinii biegłego sądowego psychiatry M. P. i błędnie ustalił, że odwołujący się jest całkowicie niezdolny do pracy w okresie od 1 maja 2020 r. do 30 kwietnia 2023 r.,

2. naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na wynik sprawy tj. art. 227

i 232 k.p.c. poprzez pominięcie wniosku dowodowego organu rentowego

o przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego psychiatry, a tym samym nie rozpoznanie istotnych okoliczności dla potrzeb właściwej subsumpcji prawa materialnego, wskutek czego Sąd przyjął sporządzoną w sprawie opinię biegłego za wystarczającą do przyznania odwołującemu się prawa do wnioskowanego świadczenia;

3. naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 4 ust. 1 ustawy

z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (t.j. Dz.U. z 2020r., poz. 1300 ze zm.) polegające na przyjęciu, że odwołującemu się przysługuje prawo do renty socjalnej za okres od 1 maja 2020 r. do 30 kwietnia 2023 r.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia. Ponadto wniósł o zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy podniósł, że kwestią sporną przed Sądem Okręgowym była kwestia niezdolności do pracy odwołującego, a precyzując kwestia tego, czy odwołujący jest całkowicie niezdolny do pracy i ewentualnie

w jakim okresie całkowita niezdolność do pracy powstała.

Apelujący wskazał, że w trakcie postępowania sądowego Sąd przeprowadził m. in. dowód z opinii biegłego sądowego lekarza psychiatry, który w opinii z 8 grudnia 2020 r. stwierdził, że od 2017 r. stan zdrowia odwołującego się nie uległ znaczącej poprawie. Urojenia i lęki, które występują od kilku lat u odwołującego się zaburzają wykonywanie przez niego podstawowych czynności życia codziennego. Rozpoznana choroba psychiczna uniemożliwia mu prawidłowe funkcjonowanie i powoduje konieczność dalszego leczenia. Podstawą do rozstrzygnięcia Sądu była wskazana opinia biegłego sądowego.

Organ rentowy podkreślił, że podnosił, że z dokumentacji medycznej nie wynika taki stan zdrowia czy pogorszenie stanu zdrowia odwołującego się, które uzasadniałoby uznanie go za całkowicie niezdolnego do pracy. W ocenie organu rentowego argumenty i wnioski z opinii biegłego sądowego są rozbieżne. Organ rentowy nie kwestionował istnienia dokumentacji ambulatoryjnej, wskazał jednak, że stan zdrowia jaki występuje u odwołującego się, może uzasadniać orzeczenie niezdolności do pracy, ale wyłącznie częściowej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jedynie częściowo zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji i nie widzi potrzeby szczegółowego ich przytaczania w tym miejscu ponieważ orzekając na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu

w pierwszej instancji, sąd odwoławczy nie musi powtarzać dokonanych ustaleń, lecz wystarczy stwierdzenie, że przyjmuje je za własne (por. wyrok Sądu Najwyższego

z 23 lipca 2015 r., I CSK 654/14).

Jedynie w zakresie ustalenia daty początkowej całkowitej niezdolności do pracy odwołującego się Sąd Apelacyjny dokonał odmiennych od Sądu pierwszej instancji ustaleń i w konsekwencji odmienną interpretacją prawa materialnego.

Uszło bowiem uwadze Sądu Okręgowego, że zgodnie z brzmieniem art. 15 zc ust. 1 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych

z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID – 19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych z przyczyn związanych

z przeciwdziałaniem COVID-19, orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy, całkowitej niezdolności do pracy, całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji, niezdolności do samodzielnej egzystencji wydane na czas określony na podstawie odpowiednio przepisów, którego ważność upływa w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii albo w okresie 30 dni następujących po ich odwołaniu, zachowuje ważność przez okres kolejnych

3 miesięcy od dnia upływu terminu jego ważności, w przypadku złożenia wniosku

o ustalenie uprawnień do świadczenia na dalszy okres przed upływem terminu ważności tego orzeczenia. Taka sytuacja miała miejsce w rozpoznawanej sprawie, albowiem prawo do pobierania renty socjalnej przez W. C. zostało przedłużone, wobec złożenia przez niego wniosku o ustalenie uprawnień do świadczenia na dalszy okres, przed upływem terminu ważności obowiązującego orzeczenia – co słusznie podniósł w apelacji organ rentowy. Tym samym należało uznać, że odwołującemu się przysługiwało prawo do renty na podstawie poprzedniej decyzji do 31 lipca 2020 r. W konsekwencji należało przyznać odwołującemu się prawo do renty socjalnej na dalszy okres od dnia 1 sierpnia 2020 r.

Wobec zawarcia w apelacji zarzutu naruszenia przepisów prawa procesowego Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności poddał ten zarzut ocenie pod kątem zasadności, bowiem dopiero skontrolowanie poprawności ustalenia stanu faktycznego pozwala ocenić prawidłowość zastosowania prawa materialnego.

W zakresie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny wskazuje, że ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jest dokonywana przez sąd na podstawie przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego doświadczenia życiowego,

a ponadto powinna uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny

i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i – wążąc ich moc oraz wiarygodność – odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (tak np. Sąd Najwyższy w wyroku z 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98). Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd przy ocenie dowodów uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. W takim wypadku podważona skutecznie może być przeprowadzona przez sąd ocena dowodów, a także będące jej konsekwencją ustalenie stanu faktycznego i jego subsumowanie pod określony przepis prawa. To natomiast, że określone dowody ocenione zostały niezgodnie z intencją strony skarżącej nie oznacza jeszcze, że sąd dopuścił się naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Dla należytego umotywowania swojego stanowiska strona apelująca powinna wykazać, jakich to konkretnych uchybień w ocenie dowodów dopuścił się sąd, tj. czy i w jakim zakresie ocena ta jest niezgodna z zasadami prawidłowego rozumowania, wiedzą lub doświadczeniem życiowym, względnie czy jest ona niepełna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego przeprowadzone przez Sąd pierwszej instancji dowody zostały ocenione z poszanowaniem zasad wynikających z art. 233 § 1 k.p.c. Przedstawiona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ocena dowodów jest prawidłowa

i nie narusza zasad wyrażonych w tym przepisie. Analiza apelacji w kontekście zgromadzonego materiału dowodowego wskazuje jednoznacznie, że stanowi ona wyłącznie polemikę z prawidłowymi ustaleniami i rozstrzygnięciami Sądu pierwszej instancji. Sąd pierwszej instancji logicznie powiązał wnioski z zebranymi dowodami, wnioskowanie to nie wykroczyło poza schematy logiki formalnej i było zgodne

z zasadami doświadczenia życiowego. W szczególności Sąd Okręgowy trafnie ustalił, że odwołujący się jest całkowicie niezdolny do pracy na podstawie dokumentacji ubezpieczeniowej oraz medycznej znajdującej się w aktach rentowych odwołującego się oraz opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii, który posiada wiadomości specjalne adekwatne do problemów zdrowotnych występujących u odwołującego się. Sąd Okręgowy wskazał przy tym poszczególne dowody w oparciu, o które ustalił stan faktyczny sprawy i logicznie oraz przekonująco wyjaśnił, które z nich uznał za wiarygodne i dlaczego stanowiły podstawę orzeczenia.

W opinii z 8 grudnia 2020 r. biegła sądowa psychiatra M. P., w odpowiedzi na pytanie Sądu pierwszej instancji stwierdziła, że odwołujący się jest nadal od 1 maja 2020 r. całkowicie niezdolny do pracy na okres do 30 kwietnia 2023 r. a niezdolność do pracy powstaje w związku naruszeniem sprawności organizmu powstałym w czasie nauki w szkole przed ukończeniem 18 roku życia.

Sąd Apelacyjny zauważa, że to ma istotne znaczenie dlatego, że skoro od daty przyznania świadczenia na okres poprzedzający wystąpienie o ponowne ustalenie prawa do renty socjalnej nie uległ poprawie stan zdrowia odwołującego się to oczywiste jest, że nie można odmiennie stwierdzić, że aktualnie ze względu na ten stan zdrowia odwołujący się jest tylko częściowo niezdolny do pracy skoro poprzednio był uznany za całkowicie niezdolnego do pracy.

Ponadto Sąd pierwszej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia w sposób szczegółowy i wyczerpujący wyjaśnił dlaczego wydając wyrok oparł się na opinii biegłego i nadał jej walor wiarygodności. Sąd I instancji uznał bowiem, że opinia została wydana w oparciu o obiektywne wyniki badań odwołującego się i pozwoliła na dokładne określenie zakresu dysfunkcji jakie występują w stanie zdrowia odwołującego się. W szczególności biegły w sposób przekonujący wskazał, że urojenia i lęki występujące u W. C. zaburzają wykonywanie przez niego podstawowych czynności życia codziennego, a rozpoznana choroba psychiczna uniemożliwia mu prawidłowe funkcjonowanie i powoduje konieczność dalszego leczenia.

Sąd odwoławczy podziela tą ocenę Sądu pierwszej instancji.

Ponadto, wbrew twierdzeniom apelującego Sąd Okręgowy oparł swoją ocenę nie tylko na opinii biegłego psychiatry, albowiem ustalenia faktyczne w zakresie dotyczącym ustalenia czy odwołujący się jest całkowicie niezdolny do pracy, trwale czy okresowo kiedy powstało naruszenie sprawności organizmu oparł również na dokumentacji medycznej i ubezpieczeniowej oraz aktach rentowych W. C., które obejmują okres od początku leczenia psychiatrycznego.

W tym miejscu wskazać należy za Sądem Najwyższym, że dowód z opinii biegłego sądowego, o którym stanowi art. 278 § 1 k.p.c. ma charakter szczególny, gdyż zasadniczo nie służy ustalaniu okoliczności faktycznych, lecz ich ocenie przez pryzmat wiadomości specjalnych. Do dokonywania wszelkich ustaleń w procesie powołany jest sąd, a nie biegły. Strony powinny wykazywać fakty, z których wywodzą skutki prawne, a zadaniem biegłego jest naświetlenie wyjaśnianych okoliczności

z punktu widzenia wiadomości specjalnych przy uwzględnieniu zebranego w toku procesu i udostępnionego materiału dowodowego. Niekiedy jednak samo dokonanie ustaleń faktycznych wymaga dysponowania wiedzą techniczną oraz doświadczeniem w danej dziedzinie i może uzasadniać zasięgnięcie opinii biegłego. Sąd nie może oprzeć swojego ustalenia wyłącznie na podstawie konkluzji opinii biegłego, lecz powinien sprawdzić poprawność poszczególnych elementów składających się na trafność jej wniosków końcowych (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 5 lutego 2021 r., IV CSKP 13/21, LEX nr 3181361). Odnosząc powyższe rozważania do rozpoznawanej sprawy uznać należało, że Sąd pierwszej instancji uprawniony był do oparcia rozstrzygnięcia na opinii biegłego psychiatry, który to dowód ocenił zgodnie

z regułami określonymi w art. 233 § 1 k.p.c.

Sąd Apelacyjny za bezzasadny uznał zarzut naruszenia art. 227 i 232 k.p.c. poprzez pominięcie wniosku dowodowego z opinii innego biegłego sądowego psychiatry. Jak wskazywał wielokrotnie Sąd Najwyższy w swoich orzeczeniach, sąd ma obowiązek dopuszczenia dowodu z opinii dalszych biegłych, jeżeli zachodzi taka potrzeba, a więc w szczególności wtedy, gdy przeprowadzona już opinia zawiera istotne luki, jest nieprzekonująca, niekompletna, pomija lub wadliwie przedstawia istotne okoliczności, nie odpowiada na postawione tezy dowodowe, jest niejasna, nienależycie uzasadniona lub nieweryfikowalna. Sąd nie ma zaś obowiązku dopuszczenia dowodu z opinii kolejnego biegłego czy też opinii instytutu tylko z tej przyczyny, że dotychczasowa opinia była dla strony (uczestnika) niekorzystna (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z 20 maja 2021 r., V CSKP 92/21, LEX nr 3226728). To mając na uwadze w ocenie Sądu Apelacyjnego trafnie uznał Sąd pierwszej instancji, że przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że stan zdrowia odwołującego się daje podstawy do ustalenia, że odwołujący się jest całkowicie niezdolny do pracy, a opinia

biegłego sądowego na której oparł swoje orzeczenie Sąd Okręgowy w sposób jasny i klarowny wyjaśnia, że stan zdrowia odwołującego się należy ocenić jako pozytywną przesłankę uprawniającą do renty wymienionej w art. 4 ust. 1 ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej.

W tych okolicznościach Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżony wyrok winien ulec zmianie jedynie w części dotyczącej daty początkowej od której należało przyznać odwołującemu się prawo do renty socjalnej, o czym orzekł w pkt I wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Na podstawie art. 385 k.p.c. apelacja została oddalona w pozostałej części (pkt II).

W przedmiocie kosztów zastępstwa prawnego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. w postępowaniu apelacyjnym, Sąd Apelacyjny orzekł w pkt II, w ten sposób, że nie obciążył nimi odwołującego się, na podstawie art. 102 k.p.c.

Zgodnie z tym przepisem, w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów, albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przywołany przepis, realizujący zasadę słuszności, stanowi wyjątek od ogólnej reguły obciążania stron kosztami procesu, zgodnie z którą strona przegrywająca sprawę jest zobowiązana zwrócić przeciwnikowi, na jego żądanie, wszystkie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (art. 98 § 1 k.p.c.) – tzw. zasada odpowiedzialności za wynik procesu. Hipoteza przepisu art. 102 k.p.c., odwołująca się do występowania „wypadków szczególnie uzasadnionych”, pozostawia sądowi orzekającemu swobodę oceny, czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, stanowią podstawę do nie obciążania jej kosztami procesu (por. postanowienie SN z dnia 13 grudnia 2007r., sygn. akt I CZ 110/07, niepubl.). Do kręgu „wypadków szczególnie uzasadnionych” należą okoliczności zarówno związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zaliczane są sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie. Drugie natomiast wyznacza sytuacja majątkowa i życiowa strony, z tym zastrzeżeniem, że niewystarczające jest powoływanie się jedynie na trudną sytuację majątkową, nawet jeśli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu. W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny uznał, że zastosowanie przytoczonego przepisu uzasadniają obie te przesłanki wobec tego, że apelacja została uwzględniona tylko w marginalnym zakresie a odwołujący znajduje się w trudnej sytuacji majątkowej bo utrzymuje się jedynie z zasiłków z opieki społecznej lub z renty socjalnej.

Dorota Szarek